

Fördjupad utredning rörande samnyttjande av park för förskola med fokus på förskoleverksamhetens perspektiv

2026-04-23

Innehåll

1. Inledning och bakgrund.....	2
2. Syfte och utgångspunkter för utredningsarbetet.....	3
3. Förskolans styrning – lärmiljöernas betydelse	4
4. Förskoleverksamhetens erfarenheter av samnyttjande av park	5
4.1 Inledning	5
4.2 Allmänna förutsättningar – avstånd och transporter	6
4.3 Planering och resurser.....	6
4.4 Trygghet och säkerhet.....	7
4.5 Parkernas roll för förskoleverksamheten	7
4.6 Parkernas utformning – vad behöver förskolan?	8
5. Planeringsförutsättningar för nya förskolor och storlek på förskolegårdar ..	10
5.1 Aktuell planering	10
5.2 Planeringen av nya förskolor	10
5.3 Konsekvenser kopplat till storlek på förskolornas utemiljö	10
5.4 Aktuella riktlinjer för förskolornas utemiljö	11
6. Utredningens resultat och analys.....	13
6.1 Analys och bedömningar om samnyttjande förskola och park	13
6.2. Sammanfattande slutsatser	15
Bilaga 1 - Beskrivning av olika typer av parkers lämplighet för samnyttjande med förskoleverksamhet	16

1. Inledning och bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2021-02-04 (§ 35) att godkänna rapporten ”Samnyttjande av park för förskola”, STK-2020-1531. Rapporten var berörda nämnders redovisning av särskilt budgetuppdrag som kommunfullmäktige beslutade om i budget 2020. Rapportens sammanfattande slutsats angav ”Det går däremot inte med det underlag som arbetet funnit hitta övertygande belägg för att fördelarna med samnyttjande av park för förskola (med syfte att minska behovet av friyta på egen gård) överväger nackdelarna.”. Rapporten problematiserade och beskrev den mängd olika frågor som sammanhänger med samnyttjande. Rapporten pekade också ut förslag till fortsatta utredningsinsatser.

I samband med beslutet att godkänna rapporten gav kommunfullmäktige i uppdrag att fördjupa utreda konsekvenserna och möjliga lösningar för ett utökat samnyttjande mellan förskola och park, med fokus på och utgångspunkt i förskoleverksamheten och barnens bästa. Beslutet om fördjupad utredning gäller förskolenämnden, tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden och servicenämnden. Samtliga nämnder fick utredningsuppdraget och förskolenämnden gavs rollen att samordna arbetet. Denna rapport beskriver nämndernas resultat av det utredningsarbete som genomförts med utgångspunkt från ovan uppdrag av kommunfullmäktige i februari 2021.

I styrgruppen för rapporten har Gabriella Fricke (FSKF), Richard Borg (SF), Agneta Sallhed Canneroth (FGK) och Carina Tenngart Ivarsson (SBK) ingått.

I arbetsgruppen har Peter Löfqvist (FSKF), Anne Brontér (SBK), Jessica Borjo (FSKF), Camilla Olsson (SF), Sara Lundström och Alice Svensson (FSKF) ingått.

För att väga in förskoleverksamhetens kunskap och erfarenheter av samnyttjande av park har dialogmöten med åtta rektorer från olika utbildningsområden genomförts. Kunskap och erfarenheter från rektorerna lyfts fram och är en central del i underlaget för denna rapport. Det inhämtade underlaget rör olika aspekter och perspektiv på samnyttjande och verksamhet utanför den egna gården, i relation till verksamhet på egen gård.

2. Syfte och utgångspunkter för utredningsarbetet

Uppdragets inriktning innebär att förskoleverksamhetens behov och förutsättningar är den centrala utgångspunkten. Barn i förskola ska säkras en god utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Beroende på hur en förskolans fysiska miljöer planeras och utformas, utomhus och inomhus, skapas möjligheter eller begränsningar för utbildningen och därmed för barnen. Verksamhetsperspektivet kommer därför att vara i fokus, vilket styr rapportens innehåll och upplägg.

Frågan om samnyttjande är aktuell både för det stora antal befintliga förskolor med olika förutsättningar i utemiljön och för nya förskolor som planeras och byggs. En central fråga bedöms vara om samnyttjande kan vara en planeringsförutsättning att väga in i stadens utbyggnad av nya förskolor. Av denna anledning innefattas även beskrivningar med koppling till planering av nya förskolor. Rapporten bedöms därmed kunna ligga till grund för strategier kring hur staden ska agera när det gäller samnyttjande av park för förskola.

För förskoleverksamheten innebär samnyttjande av parker i grunden att verksamhet som normalt sker i den egna utemiljön (förskolegården) i stället förläggs på en annan plats, i detta fall i en park.

En central fråga är varför verksamheten förläggs till en annan plats. Beror det på begränsningar i den egna utemiljön? Den egna gården kan ha för liten yta, sakna utrustning eller de miljöer som behövs i undervisningen. Eller beror det på att det finns en fin park i direkt anslutning till den egna gården, som det innebär verksamhetsmässiga fördelar att använda i vissa delar av verksamheten?

Utifrån läroplanen så ska lek och rörelse ha en central plats i utbildningen. Alla barn ska ges möjlighet till gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och förmåga. Förskolans verksamhet behöver också bedrivas utanför den egna gården utifrån läroplanens mål. Lokalkännedom och möjlighet att utforska och lära känna sitt närområde är en viktig del i verksamheten. Ur förskoleverksamhetens perspektiv är detta något annat än att använda ytor i en park på grund av att den egna utemiljöns brister. Det är därför viktigt att skilja på de olika orsakerna till att verksamhet bedrivs utanför det egna området.

3. Förskolans styrning – lärmiljöernas betydelse

De centrala styrdokumenterna för förskolans verksamhet är *Skollagen (2010:800)* och *Läroplanen för förskola (Lpfö 18)*. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barnen och deras behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Förskolans uppdrag innebär att de pedagogiska lärmiljöerna är av stor betydelse och behöver finnas både inomhus och utomhus. Med hjälp av lärmiljöerna kan personalen utmana, inspirera och locka barnen till lek och lärande.

Utemiljöer är av stort värde för barnens rätt till lek och lärande. Förskolans egen gård bjuder in till perspektiv och ramar som både kan möjliggöra och begränsa den pedagogiska lärmiljön på förskolan. Det lärande som sker inne kan förflyttas ut på den egna gården och det lärande som sker ute kan få fortsätta inomhus. Lek och lärande som sker på en förskola bör ses som en helhet där inne- och utemiljön samspelar. Det ena kan inte ersätta det andra utifrån förskolans uppdrag.

Utformningen av förskolans utemiljö är därmed lika viktig som utformningen av insidan av förskolebyggnaden. Stor del av dagen spenderas ute och gården behöver motsvara barnens behov av att röra sig i varierad terräng, cykla, klättra, leka och utforska inom ramen för ett tryggt, avgränsat men tillräckligt stort område.

Cyklande barn på Carl Gustavs förskola. Fotograf: Jens Nordst

4. Förskoleverksamhetens erfarenheter av samnyttjande av park

4.1 Inledning

För att väga in professionens kunskap och erfarenheter av samnyttjande av park har dialogmöten genomförts med ett urval rektorer inom förskoleverksamheten och kapitel 4 är i stort sett baserat på dessa intervjuer. Den kunskap och de erfarenheter som lyfts fram är en central del i underlaget för denna rapport. Det inhämtade underlaget rör olika aspekter och perspektiv på samnyttjande och verksamhet utanför den egna gården, i relation till verksamhet på egen gård.

Det finns en stor variation när det gäller de fysiska förutsättningarna inom befintliga förskolor. Erfarenheterna kopplat till samnyttjande gäller både kunskap om verksamheten i äldre befintliga förskolor med begränsad utemiljö och i befintliga större förskolor med tillräcklig utemiljö enligt stadens riktlinjer. Det ska framhållas att många större förskolor byggts de senaste 10 åren och att dessa har tillräcklig friyta i sin utemiljö. Det finns också äldre förskolor med tillräcklig friyta.

Verksamhetens behov och omfattningen av samnyttjande av parker sammanhänger i stora delar med hur väl den egna gården fungerar – om ytorna är tillräckliga och innehållet är det som barnen behöver. Rektorerna poängterar betydelsen av att den egna utemiljön har tillräckliga ytor och i övrigt är anpassad för förskolans verksamhet. Små förskolegårdar bedöms samstämmigt av rektorerna som mindre lämpliga. Om ett samnyttjande av park eller andra miljöer leder fram till mindre ytor inom den egna utemiljön innebär det därmed generellt sett en försämring utifrån förskoleverksamhetens behov och utifrån ett barnperspektiv.

Sammantaget bedömer de intervjuade rektorerna att den egna utemiljöns storlek och utformning är överordnad möjligheten att använda stadens parker.

Vattenfärgsmålningar på Carl-Gustavs förskola. Fotograf: Jens Nordström

4.2 Allmänna förutsättningar – avstånd och transporter

Rektorerna framhåller att i de fall den egna gården är liten påverkar det i vilken omfattning som verksamheten strävar efter att bege sig till parker och andra grönområden. Avstånd mellan förskola och lämplig park varierar mycket inom staden, vilket också de intervjuade rektorerna betonar. En central aspekt är att det krävs en förflyttning för att ha verksamhet i en park, vilket gör att avstånd och vägarna dit är viktiga. Transportvägar, transportsätt och trafikmiljö är härigenom av betydelse i sammanhanget. Den geografiska närheten till parken påverkar därmed i vilken utsträckning parken i praktiken kan användas.

Rektorer lyfter att förskolans verksamhet omfattar alla barn och de ska ges förutsättningar att delta i de aktiviteter som erbjuds. Utbildningen ska tillgängliggöras för alla barn. Detta kan vara en utmaning för barn i behov av särskilt stöd, både psykiska och fysiska funktionsvariationer avseende transport och utemiljöer. Här finns en risk att barn missgynnas.

4.3 Planering och resurser

Allmänt sett är det en organisationsfråga att kunna lämna den egna gården. Bemanning och sjukfrånvaro påverkar möjligheterna, eftersom det ofta krävs en större personaltäthet när man rör sig utanför förskolans område. När barn och personal inte känner varandra så väl är det också svårare att genomföra utflykter. Kompetens och erfarenhet inom arbetslaget är också av betydelse. Det krävs särskild planering som bland annat innefattar riskbedömning och transport av barn och utrustning

Att ge sig iväg från förskolan fungerar bäst för de äldre barnen. De yngre barnen, ett till två år, har ett större omsorgsbehov, och kan heller inte röra sig någon längre sträcka. Även om små barn kan köras i vagn är det svårt att hantera många små barn under en utflykt. I praktiken är det som regel inte en jämn fördelning av åldrar på barnen inom en förskola och det förekommer inte sällan att huvuddelen är yngre barn. Denna omständighet komplicerar planering för att lämna den egna gården och därmed nyttja ytor i en park.

Vidare framhålls att alla barn måste omfattas av planeringen, även barn med särskilda behov och olika typer av funktionsnedsättning. Det finns ganska många barn som har särskilda behov, och som har svårt att förhålla sig till regler av typen – ”gå inte längre än till buskarna” – vilket är nödvändiga förhållningsregler vid vistelse i park. Vid undervisning utanför förskolans område behöver barnen därför tillgodoses en högre personaltäthet och deras självständighet kringskärs mer än vid vistelse på den egna gården, där det finns givna avgränsningar.

Det framhålls att om samnyttjande i en park uppfattas som frivilligt och om personalen kan välja när samnyttjande ska ske så att det passar verksamheten ökar också förutsättningarna för engagemang och positiv inställning till vistelsen i parken. När samnyttjandet sker genom aktiva val inom verksamheten förenklas också dialogen med vårdnadshavare kring aktiviteter utanför den egna gården.

På frågan om hur ofta förskolorna nyttjar parkerna svarar en rektor med förskolor i centrala delarna av staden att det sker några gånger i veckan, i varje fall när det gäller de äldre barnen. En annan rektor framhåller att det ser olika ut och beror på bemanningsläget, sjukfrånvaro och liknande. En tredje rektor befarar att alla barn inte kommer ut i parkerna i tillräcklig utsträckning.

Möjligheterna till samarbete inom verksamhetens arbetslag påverkas också om en barngrupp är på en aktivitet utanför förskolan, detta är av större betydelse vid de mindre förskolorna.

Många barn har långa dagar på förskolan medan andra barn hämtas betydligt tidigare på dagen. Rektorerna framhåller att hur det ser ut skiljer sig mellan olika områden i staden. Den egna gården har särskild betydelse för de barn som har långa dagar på förskolan, eftersom förskolan ofta har begränsade förutsättningar för aktiviteter utanför egna gården på sen eftermiddag. En orsak är att förskolan strävar efter en bemanning i förhållande till när flest barn är på förskolan

4.4 Trygghet och säkerhet

Rektorerna ser en trend att fler vårdnadshavare blir alltmer oroliga över tryggheten och säkerheten vid förskolorna. Bedömningen är att de tar emot allt fler synpunkter rörande dessa frågor, exempelvis att grindar inte stängs eller okända personer vistas på förskolans gård.

I en park är risken för oförutsedda händelser större, vilket innebär att personalen behöver ha särskild vaksamhet och beredskap för detta.

Parkernas avsaknad av staket lyfts särskilt fram som problematiskt ur ett förskoleperspektiv. Lösa hundar, okända eller hotfulla personer samt andra oväntade händelser kan inträffa, något som således medför behov av särskild beredskap. För många i personalen innebär detta en ansträngd arbetsmiljö utifrån uppdraget att säkerställa barnen god tillsyn och trygghet.

Det framhålls att oförutsedda händelser även kan inträffa i den egna utemiljön, men att det som regel blir mindre dramatiskt och lättare att hantera jämfört med i en park. På förskolan finns rutiner som kan vara svåra att tillämpa i en park. På den egna gården kan exempelvis inrymning ske (motsats till utrymning) vid allvarigare händelser - verksamheten söker helt enkelt skydd i de egna lokalerna. Detta är en säkerhetsåtgärd som inte är möjligt i en park.

En riskbedömning behöver alltid göras när förskolan lämnar egna gården. Om riskbedömningen visar problem som inte kan hanteras tillfredställande (med till exempel en högre bemanning) ska inte den egna gården lämnas.

Det långtgående tillsynsansvaret som verksamheten har för barnen, vilket i princip innebär att vårdnadshavaren överläter sitt ansvar för barnet till verksamheten när barnet lämnats på förskolan, innebär att säkerhetsfrågorna måste ha högsta prioritet.

4.5 Parkernas roll för förskoleverksamheten

Rektorerna lyfter fram att parkerna behövs för förskolans uppdrag. Genom att vistas i och transportera sig till parken kommer barnen i kontakt med närområdet, samt andra delar av staden. Sammantaget är parkerna av stor betydelse för verksamheten.

Parken innebär som regel spännande nya miljöer för barnen att utforska - den erbjuder något annat än den egna miljön på förskolans gård. Parkens storlek och utformning är central. Även mindre parker och grönytor kan dock vara lämpliga att använda av verksamheten, beroende på miljön kring den aktuella platsen.

Samtidigt betonar rektorerna att parkerna inte kan ersätta den egna gården. Det sammanhänger med det som lyfts i tidigare avsnitt om bland annat trygghet, organisation och planering, samt att den egna gården behöver ha tillräckliga ytor, utrustning och utformning. Vidare behövs en bra koppling till förskolebyggnaden. Parken måste i stället ses som ett komplement.

För mindre förskolor med små gårdar blir parkerna dock särskilt viktiga, eftersom den egna gården inte har optimal funktion och att alla barn på förskolan inte kan vistas på gården samtidigt.

Vidare lyfts att parkerna är en bra arena för integration. Parken kan ses som en mötesplats för förskolorna inom ett område. På så sätt kan barn från olika förskolor inom området mötas, men även barn från andra områden.

Förskola på promenad i Lindängen. Fotograf: Apelöga

4.6 Parkernas utformning – vad behöver förskolan?

Den allmänna lekplatsen eller parken är primärt inte utformad utifrån förskolans behov. Det krävs därför en särskild bedömning av parken kopplat till säkerhet och de aktiviteter som planeras, för att avgöra hur parken kan användas på ett bra sätt av verksamheten.

Material och utrustning som behövs för att bedriva utbildning behöver transporteras till parken och kan som regel inte vara kvar i parken efter avslutad verksamhet, utan måste då transporteras tillbaka till förskolan. Närheten till parken är även ur detta perspektiv viktig och det är en klar fördel om parken finns i direkt anslutning till förskolan. En fördel hade varit om material kunde förvaras i parkerna. I vissa parker finns naturmaterial som förskolan kan använda, men i andra parker saknas denna möjlighet.

Undervisning kring exempelvis odling och kompostering är viktiga för verksamheten. Detta är som regel inte möjligt i parken. Risken för skadegörelse och annan åverkan finns även på den egna gården, men allmänt sett är bedömningen att odlingar och material som lämnas framme är något mer skyddat på förskolegårdarna.

För förskoleverksamheten är det viktigt att det finns tillgång till toaletter i parkerna, något som påverkar hur länge man kan vistas i parken. Antalet toaletter samt lokaliseringen är också av stor betydelse, samt att toaletterna behöver vara öppna när verksamheten vistas i parken. I praktiken behöver toaletterna vara öppna året om. Tillgång till toaletter är en faktor som kan behöva redovisas till miljöförvaltningen när en park ingår i en handlingsplan för att kompensera för egen liten förskolegård. Regn- och vindskydd ökar också förutsättningarna för att använda parken.

Generellt sett innehåller i princip alla parker ytor för rörelse, däremot finns en stor variation i hur miljöerna i övrigt kan användas av förskolan. Barnen kan exempelvis inte röra sig inom planteringarna i en så kallad finpark. Samtidigt är det också en del i verksamheten att lära sig skillnad mellan olika miljöer.

Staket saknas som regel i stadens parker, vilket verksamheten generellt sett bedömer som ett säkerhets- och trygghetsproblem som begränsar användbarheten. Personalen behöver i stället förklara och sätta gränser för var barnen kan röra sig, exempelvis inte gå längre än till det höga trädet eller använda sig av olika markeringar. Personalen behöver också vara uppmärksam på risker kopplat till exempelvis giftiga växter och att barnen kan plocka nötter eller annat olämpligt.

När det gäller mer praktiska frågor framgår att om det finns en befintlig lekplats i parken kan det vara en fördel att utgå därifrån då den ofta placerats på bästa möjliga plats utifrån barnens behov. Här kan det ofta också finnas bänkbord, papperskorgar, toalett mm. Ytor med stora träd och uppvuxen vegetation är lämpliga för att skydda mot sol, väder och vind.

I bilaga 1 ges en fördjupad beskrivning av fastighets- och gatukontorets bedömningar om olika parkers lämplighet för samnyttjande med förskoleverksamheten.

5. Planeringsförutsättningar för nya förskolor och storlek på förskolegårdar

5.1 Aktuell planering

Av förskolenämndens senaste lokalbehovsplan 2026 till 2035 framgår att det finns en planering som bedöms täcka behoven under de närmaste tio åren, antagen av förskolenämnden den 18 december 2024 (FSKF-2024-389). Fysiska förutsättningar finns således i staden, som gjort att förslag till nybyggnadsprojekt finns framtagna. Förskoleförvaltningen ambition är att samtliga förslag till nya förskolor ska uppfylla de krav på utemiljön som ställs i riktlinjerna för friytor. Ur ett förskoleperspektiv är behovet av samnyttjande därför något som främst är kopplat till situationen för många befintliga förskolor med bristande utemiljö.

5.2 Planeringen av nya förskolor

Malmö växer och har nybyggnadsområden där kommande befolkning måste uppskattas – ibland med mycket långa tidsperspektiv. För de stora nybyggnadsområden som förväntas bebyggas i Malmö inom de kommande 20 åren, finns planering i form av en grov dimensionering av antal förskolor och förskoleplatser – framför allt i fördjupningar av översiktsplanen. I de tidiga skedena finns möjlighet att skapa tillräckligt stora ytor för förskola men flera intressen och annan samhällsservice konkurrerar om marken. En fortsatt utbyggnad med nya förskolor är angeläget för att möta behoven i en stad som växer och en viktig faktor för Malmös attraktionskraft. Placeringen av förskolor kan även ha betydelse för att motverka segregation.

Malmös inriktning för den fysiska planeringen av staden är att staden ska byggas ”nära, tät, grön och funktionsblandad”. En annan inriktning gäller att staden primärt ska växa inåt, vilket innebär att den tillgängliga marken för stadens samtliga funktioner är begränsad. För planeringen av förskolor betyder detta att förskolor ska byggas på ett sätt som innebär att marken används effektivt, att förskolor ska finnas där människor bor och att de gröna miljöerna ska prioriteras. En konsekvens är att förskolebyggnader oftast byggs i flera våningsplan och att parkering för förskolepersonal får lösas i till exempel parkeringshus, för att inte uppta onödigt stor markyta. Även om inriktningarna för hur staden ska växa innebär stora utmaningar, inte minst för förskoleutbyggnaden, är bedömningen att förutsättningar finns för att tillgodose tillräckliga ytor i förskolornas utemiljöer i de nya förskolor som planeras.

Nybyggnadsområden i direkt anslutning till den inre staden är särskilt viktiga för lokalplaneringen, eftersom det är särskilt svårt att bygga nya förskolor inom den redan bebyggda täta staden. Trots det har det kunnat byggas flera nya förskolor centralt i Malmö på senare år – vilket är resultatet av ett långsiktigt strategiskt arbete. Därför är det även fortsatt viktigt att centralt belägna tomter som kan vara lämpliga som förskoletomter, inte planeras för andra ändamål utan att förskolebehovet först har prövats och vägts mot andra intressen. Därigenom skapas bättre förutsättningar för att ersätta förskolor med brister i utemiljön i det befintliga beståndet även i de centrala delarna av staden.

5.3 Konsekvenser kopplat till storlek på förskolornas utemiljö

Ytmässigt stora förskolegårdar har goda förutsättningar till en varierande lekmiljö, som uppmanar barnen till fysisk aktivitet och oförutsägbara lekförlopp. På förskolor med små gårdar rör sig däremot barnen generellt mindre än på förskolor med större ytor. Den fysiska aktiviteten är helt nödvändig för barns utveckling, lärande och välbefinnande i förskoleåldern.

Små förskolegårdar har som regel begränsade utrymmen för varierade lekmiljöer och sämre möjligheter att använda naturliga material. Vegetation är i sig en förutsättning för värdefullt lekmaterial, såsom pinnar, kottar och löv. Små gårdar behöver - liksom stora - vara skötsel effektiva och tillgängliga för funktionshindrade. Detta innebär att små gårdar ofta behöver en i jämförelse större andel hårdgjorda och konstgjorda ytor. Vilket ytterligare begränsar barnens tillgång till varierade lekmöjligheter.

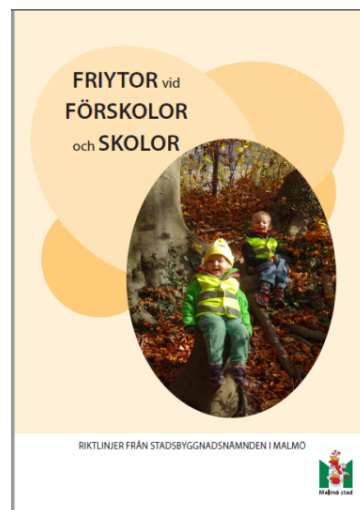
En förutsättning för att etablera träd och buskar är en tillräcklig storlek på förskolegården. Träd och buskar ger en betydelsefull skugga och mikroklimat vilket gör det möjligt för barn att vistas utomhus längre under varma sommark dagar. Det har visat sig att barn på förskolor med stora ytor och mycket träd och buskar och varierad terräng, får mindre skadlig UV-strålning än barn vid förskolor med mindre gårdar. Detta trots att barnen vid dessa förskolor var ute längre tid under dagen, än barn vid förskolor med mindre gårdar med mindre vegetation. Det betyder att barn, när de har möjlighet, väljer att leka i lövskuggade miljöer, där de skadliga solstrålarna inte når ner i lika stor utsträckning. Detta innebär att barnen kan vara ute mer om det finns lövskugga på gården, än om man är hänvisad till - till exempel - ytor under solsegel.

5.4 Aktuella riktlinjer för förskolornas utemiljö

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram riktlinjer för hur stor den tillgängliga friytan för barnen minst bör vara, för att kunna dimensionera tomter i detaljplaneskedet och senare bedöma bygglovshandlingar. Riktlinjerna innebär i stort att friytan ska finnas på kvartersmark och i direkt anslutning till förskoleverksamhetens lokaler. Det betyder att verksamheten har rådighet över utemiljön, och att den är tillgänglig för förskolan all tid som förskolan önskar. I förskolenämndens funktionsprogram beskrivs de krav som förskoleverksamheten ställer på utformningen av utemiljöer.

Förskolenämndens funktionsprogram som antogs 2020

Stadsbyggnadsnämndens riktlinjer som antogs 2016, reviderad 2021

Nya förskolor i Malmö planeras för att marken ska användas effektivt – till exempel genom att byggnader uppförs i två eller tre våningar. Friytorna ska som minst nå upp till kraven enligt Stadsbyggnadsnämndens riktlinjer om friyta, 30 m²/barn. I vissa fall har en friyta ner till 25 m²/barn beviljats om förskolan är belägen på kort promenadavstånd till en park som är lämplig som lekmiljö.

Nya förskolor i Malmö planeras med omkring 30 m²/barn i friyta – vilket är en bit under vad Boverket rekommenderar (40 m²/barn). I Malmö är dock 30 m²/barn en väl inarbetad praxis, som grundar sig på en inventering av förskolegårdar av olika storlekar. Så här beskrevs resultatet av undersökningen (Förskolor i stadsbyggandet, Dialog PM 2006):

”De förskolor som har 30 m² friyta/barn eller mer är personalen nöjd med. Då är gården oftast tillräckligt stor och tillräckligt variationsrik. Barn i olika åldrar kan göra olika saker, ofta beroende på att det finns växtlighet: buskage att gömma sig i, gräsmattor att springa på, träd att klättra i och naturföremål som löv och annat att leka med. Det är framför allt de äldre barnen (3 till 5 år) som behöver mycket utrymme.”

När friytan är mindre än 30 m²/barn bedömer personalen den ofta som för liten och med otillräcklig variation. På grund av det högre slitaget rationaliseras gårdarnas utformning med högre andel hårdgjord yta och lägre andel varierad växtlighet. Detta innebär att barn som går i dessa förskolor har en förskolegård som har sämre förutsättningar för rörelse, lärande och utveckling.

Ungefär samma resultat visar en rapport utförd av White Research Lab utförd 2017–2018 där det gjordes försök att komma fram till en miniminivå för antal kvm per barn när gräs och andra naturliga material kan användas, utan att slitaget blir för hårt och de naturliga ytorna ersätts av konstgjorda material. Resultatet varierade mellan 20 och 40 m²/barn och beror på en kombination av flera funktioner såsom gårdens utformning, hur den används samt hur slitaget upplevs på gården. Exempelvis blir slitaget hårt runt lekredskap, på slänter och centrala ytor där många passerar.

6. Utredningens resultat och analys

6.1 Analys och bedömningar om samnyttjande förskola och park

Av intervjuerna med rektorerna framgår att förskoleverksamhetens förutsättningar för samnyttjande av park beror på ett flertal olika faktorer eller förhållanden. Hur en park är utformad samt avstånd och miljön utmed vägen till parken har betydelse. Olika verksamhetsaspekter och faktorer kopplade till organisatoriska förutsättningar lyfts dock särskilt fram.

Av inhämtat underlag framgår att det är en naturlig del i förskoleverksamheten att bedriva verksamhet utanför det egna området. För att genomföra verksamhet utanför den egna gården är det dock en förutsättning att det finns tillräckligt med personal på plats i förskolan för att kunna bege sig utanför det egna området. Detta till följd av höga krav på säkerhet vid förflyttning till en park, samt för att vistas i parken. Det krävs att det genomförs riskanalys inför varje aktivitet utanför den egna gården och om riskanalysen visar att tillräcklig säkerhet och trygghet inte kan uppnås, så genomförs inte den planerade aktiviteten.

Förskolorna har utrustning som västar som gör att barnen syns väl och personalen har kommunikationsutrustning som gör att de kommunicera på ett säkert sätt när de befinner sig en i vissa fall okänd miljö utanför egna gården.

Organisatoriska frågor så som bemanning, säkerhet och tillgängligheten för alla barn gör det i många fall svårt att använda parker för den dagliga utevistelsen. I en park finns heller inte möjlighet till den smidiga växlingen mellan utomhusmiljön och förskolans lokaler inomhus, vilket gör att det blir mindre utevistelse och mindre möjligheter att påverka och förändra utemiljön, om förskolan hänvisas till park för utevistelse.

Dessa faktorer påverkar möjligheten till nyttjande av park:

- Säkerhet - det kräver en större personaltäthet vid vistelse i park än på den egna gården
- Organisation och ökad administration - för att gå utanför gården krävs riskbedömningar och att personalen känner varandra och barnen
- De yngsta barnen har större omsorgsbehov och svårare att förhålla sig till regler i en park - varför de oftast stannar kvar på förskolan
- Barn med särskilda behov kan ha svårt att förhålla sig till de regler som personalen anger i en park, vilket gör det svårt att ge alla barnen samma förutsättningar
- Eftersom personaltätheten är störst på förmiddagen och många barn hämtas på olika tider under eftermiddagen är det vanligtvis bara på förmiddagen som förskolorna kan gå ut. På eftermiddagen är barnen därmed hänvisade till den egna gården för utevistelse

De organisatoriska frågorna, bemanningen, säkerhetsaspekter och frågan om tillgängligheten för alla barn innebär begränsningar i förutsättningar för samnyttjande. Den egna gården förblir därför central för förskolans förutsättningar att bedriva utbildning och utifrån barnens perspektiv. Av central betydelse är även frågorna om koppling mellan förskolan utemiljö och förskolans lokaler - kopplingen förskolegård och förskolebyggnad. Sammanfattningsvis medför otillräckliga ytor och kvaliteteter i övrigt inom egna gården uppenbart negativa konsekvenserna för barn och verksamhet. Olikvärdiga förutsättningar för barnens utbildning påverkar därmed deras förutsättningar för utveckling och lärande.

Frågan om att samnyttja park kan ses som tvådelad. Å ena sidan behövs parker och andra områden utanför förskolan för att fullt ut verka i enlighet med läroplanen. Å andra sidan är behovet av en egen gård av god kvalitet med tillräckliga ytor ytterst central för verksamheten. Förskoleverksamhetens behov talar både för vikten av att lämna förskolans gård för att besöka andra miljöer och för att stärka att förskolegårdarna har tillräckliga ytor, bra utformning och rätt utrustning.

De flesta rektorer anser generellt att stora förskolor är att föredra framför mindre enheter mot bakgrund av pedagogiska, organisatoriska och ekonomiska fördelar. Rektorerna noterar att frågan om förskolornas storlek kan driva på diskussionen om mindre gårdar och mer samnyttjande av park. Från rektorernas sida ses detta som olyckligt eftersom det leder diskussionerna bort ifrån ett förskoleperspektiv där barnperspektivet är i fokus och barnens bästa beaktas.

Den egna gårdens förutsättningar är avgörande för att barnen ska få en rolig, utmanande och fri utevistelse där de kan leka och lära tillsammans med pedagoger som kan slappna av och vara närvarande med barnen. En central aspekt i detta fall är att ytor i en park som regel är ytor barnen inte själv kan gå till eller röra sig fritt inom. Utevistelse i en närliggande park är en möjlighet eller komplement för barnen, men det bör inte vara grundförutsättningen för barnens tillgång till utevistelse.

Rektorerna lyfter allmänt sett fram vikten av stadens parker för verksamheten och för barnen att lära känna sin stad som ytterst centralt för förskoleverksamheten.

En förskolas närmiljö, exempelvis en park, är viktig i förskoleverksamhetens arbete i enlighet med mål och intentioner i förskolans läroplan. Att vistas i parken kräver dock att det finns tillräckligt med personal och att alla barn har möjlighet att delta. Att ställa krav på en förskola att samnyttja park för att säkerställa barnens tillgång till lek och rörelse utomhus, kan leda till ökad stress och belastning på pedagogerna. Utevistelsen behöver vara spännande, utmanande och rolig, men den behöver också vara trygg och säker för både barn och pedagoger. Bemannning och sjukfrånvaro, barngruppens sammansättning och behov påverkar möjligheterna att ta sig till en park. Kompetens och erfarenhet inom arbetslaget är också av betydelse, tillsammans med säkerhets och trygghetsaspekterna. Detta betyder att en vistelse utanför egna gården är villkorad utifrån olika organisatoriska aspekter.

För befintliga förskolor med begränsningar i utemiljön och där utemiljön inte kan utökas, bör samnyttjande tydligt ses som ett utvecklingsområde som kan stärka verksamheten. I dessa fall är samnyttjande som regel en förutsättning för att kunna bedriva förskoleverksamhet på ett kvalitativt sätt. Olika samverkansmodeller bör kunna utvecklas, exempelvis förskola på hjul och möjlighet för bemanning i parker i syfte att underlätta och stödja förutsättningarna förskoleverksamhet i vissa parker.

Rektorerna anser att det ur ett förskoleperspektiv är mindre lämpligt att se samnyttjande som en planeringsmodell eller förutsättning vid nybyggnation av förskolor, en faktor som kan innebära mindre förskolegårdar. Sammantaget är rektorerna kritiska till mindre gårdar eftersom det skapar sämre förutsättningar för barnen och undervisningen. Om ett utökat samnyttjande även styrs mot mindre förskolegårdar är bedömningen att det medför negativa konsekvenser ur ett barn- och förskoleperspektiv.

6.2. Sammanfattande slutsatser

Framför allt innebär de organisatoriska frågorna, bemanningen, säkerhetsaspekter och frågan om tillgängligheten för alla barn, begränsningar i förutsättningar för samnyttjande. Utredningsarbetet visar tydligt på den egna förskolegårdens betydelse och att ur ett förskoleperspektiv kan samnyttjande inte ersätta behovet av tillräckliga ytor med god kvalitet inom förskolornas egna utemiljöer. Samnyttjande med park måste i stället ses som ett komplement till olika typer av brister rörande den egna gården.

Samnyttjande av park kan ur ett förskoleperspektiv inte ersätta behovet av den egna utemiljön med tanke på verksamhetens mål och uppdrag. Barns förutsättningar för egen rörelse och eget utforskande är viktiga delar i verksamheten bland annat för utveckling av barnens självständighet.

Bedömningen är att det generellt sett finns ytor i staden som möjliggör en planering av nya förskolor med tillräckligt stora förskolegårdar. Det finns också tillräckligt många definierade nybyggnadsprojekt under de närmaste tio åren som uppfyller kraven på ytor inom förskolegårdar. Av dessa anledningar ses en planeringsmodell som innefattar samnyttjande inte som nödvändig för att skapa förutsättningar för nybyggnation. Däremot är närheten till en park eller grönområde en klar fördel för förskoleverksamheten.

Sammantaget visar utredningen att ur ett förskoleperspektiv och utifrån övervägande om barnens bästa överväger nackdelarna med samnyttjande på ett tydligt sätt fördelarna. Den samlade bedömningen är att i nybyggnadsprojekt måste förskolans egen gård vara i fokus ur ett förskole- och barnperspektiv. En planering med gårdar med alltför begränsade ytor ses därför som problematisk och begränsar förutsättningarna för barnens utbildning i förskolan. Av denna anledning kan inte samnyttjande med park ses som en för verksamheten lämplig planeringsstrategi.

Förskolans läroplan betonar närmiljön som en viktig resurs för barnens lärande och utveckling. För befintliga mindre förskolor kan parker och andra kompletterande miljöer däremot också vara en förutsättning för att verksamheten ska fungera. För befintliga förskolor med begränsningar i utemiljön och där utemiljön inte kan utökas eller förbättras, bör däremot samnyttjande tydligt kunna ses som en möjlighet som kan komplettera verksamheten.

Sammanfattningsvis är en tillräckligt stor förskolegård för att möta barnens behov med tillräckliga kvaliteter, ur ett förskole- och barnperspektiv, centralt och av avgörande betydelse i förhållande till den kompletterande funktion som en park kan ha för verksamheten.

Bilaga 1 - Beskrivning av olika typer av parkers lämplighet för samnyttjande med förskoleverksamhet

1.1 Bakgrund – Parkers många funktioner

1.1.1 Parkernas betydelse för Malmöborna

Malmöborna älskar sina parker! De är öppna dygnet runt, året runt för alla stadens medborgare och rymmer en stor mängd skiftande funktioner och kvaliteter. Parkerna skapar välbehövliga mellanrum i den täta stadsväven och erbjuder möjlighet till avkoppling och aktivitet, motion och rekreation samt aktiva mötesplatser som lekplatser, utegym med mera där människor kan umgås.

I parkerna arrangeras evenemang som motionslopp, festivaler och konserter, men också spontana träffar i föreningar eller vänskapskretsar. Regelbundna och dagliga aktiviteter som att besöka en lekplats, gå ut med hunden, motionera eller färdas igenom parken från en punkt till en annan bidrar till folkhälsan, både den psykosociala och fysiska. Detta blev extra tydligt under pandemiåren 2020 - 2021 då många aktiviteter var tvungna att ske utomhus. Att ta vara på Malmös befintliga parker och att planera för nya grönområden är en mycket angelägen fråga med betydelse för hur människor mår och trivs i staden.

Malmö brukar beskrivas som ”Parkernas stad” men faktum är att Malmö sedan lång tid tillbaka är en av de städer i Sverige med absolut minst grönyta per person. SCB (Statistiska Centralbyrån) rapporterar dessutom att andelen grönyta i Malmö ytterligare har minskat sett till grönyta per person, en minskning som till stor del kan tillskrivas att Malmös befolkning vuxit, och att grönytan inte vuxit i samma omfattning.

1.1.2 Parkernas betydelse för ekosystemtjänster

Alla grönytor i Malmö fyller värdefulla funktioner för att uppnå de uppsatta klimatmålen. Träd, buskar och gräsytor skapar viktiga ekosystemtjänster som hjälper staden att reglera och utjämna klimatet så att den urbana miljön blir behaglig under årets skiftande årstider. Exempel på ekosystemtjänster är skugga, luft- och vattenrening, dagvatten- och skyfallshantering, klimaturjämning vid värmeböljor, vindskydd, biologisk mångfald, spridningskorridorer för växter och djur med mera. Ekosystemtjänsterna som skapas med hjälp av våra grönytor har redan - men kommer framöver få en ännu större - betydelse för stadens motståndskraft att klara av de kommande klimatförändringarna.

1.1.3. Parkernas betydelse för barnen

Det är viktigt att stadens yngsta invånare får tillgång till grönska, natur, utomhuslek och upplevelser i stimulerande gröna miljöer. De flesta större grönytor i staden har på något sätt utformats för att erbjuda åtminstone en mindre lekplats i närmiljön och fastighets- och gatukontoret strävar efter att inget barn ska ha mer än 300 meter till närmsta lekplats. Vidare finns det cirka ett 20-tal temalekplatser utspridda över staden med unika, specialbyggda attraktioner som följer ett visst tema. Temalekplatserna är oerhört populära och välbesökta, och utgör många gånger målet för förskolornas besök i parker.

Men en lekplats är trots allt en skapad miljö och barn behöver även få tillgång till oprogrammerade ytor där det går att upptäcka och utforska naturens egna kretslopp och skeenden. Där man kan titta på småkryp, hitta på egna fantasilekar och skapa med löst material som pinnar, stenar och vatten. Sådana platser har ett mycket stort lekvärde och tenderar att vara

den slags miljöer som inte ryms när ytorna är knappa eller det är många som ska dela på samma yta. Ofta kan dessa miljöer uppfattas som ovårdade eller stökiga av vuxna, varför de inte alltid uppfattas som den tillgång de är. Barn kan däremot uppskatta dessa områden, inte minst i leken.

1.2 Kategorisering

Malmös parker kan kategoriseras utifrån olika parametrar, till exempel storlek eller placering i staden. De kan även delas in utifrån karaktär och innehåll och benämnas då i dagligt tal som så kallade ”finparker” eller ”naturparker”.

1.2.1 Finparker

Finparkerna i Malmö är ofta centralt belägna och omgärdade av gator och tätbebyggd stad och härmed också en stor mängd trafik. Parkerna har ett intensivt och konstant stort besöksstryck, och ett unikt och varierat innehåll - både gällande byggnader, möblering, växtmaterial och ibland offentliga konstverk. Dessa parker har också ett viktigt kulturhistoriskt värde. Exempel på finparker är Kungsparken, Slottsparken och Pildammsparken.

Finparkerna kan vara spännande platser för förskolorna att besöka som ett pedagogiskt inslag i verksamheten. Här finns lekplatser att leka på men själva parken är inte ursprungligen gestaltad för barns lek. Träd och buskar har främst valts utifrån prydnadsvärde och tidsepok, och stam, grenar och knoppar kan vara känsliga. Blomsterplanteringar med perenner, sommarblommor och lökväxtytor tål inte att beträdas. Gräsytor ska givetvis användas av parkernas besökare, men har historiskt placerats med syfte att vara en förgrund till en byggnad eller vegetationsvolym och blir lätt nerslitna vid intensiv användning.

Finparkerna är alltså inte de bäst lämpade områdena för ett dagligt samnyttjande, eftersom de inte tål intensiv användning på det sätt som förskolebarn behöver.

1.2.2. Naturparker

De flesta av Malmös naturparker är belägna längre bort från centrala Malmö. De kan vara lika välbesökta som finparkerna men karaktären är mer naturlig med ett inhemskt växtmaterial. Växterna väljs främst utifrån förmåga att vara värdväxter, pollenkällor, matförråd, boplatser och skydd för insekter och djur. Möbleringen är robustare och bjuder in till mer friluftsbetonade aktiviteter med tex picknickbord och grillplatser. Den naturlika karaktären med högt gräs och flerskiktade planteringar med buskar och snår stödjer djurlivet och tillgodoser även olika sorters ekosystemtjänster. Vattensamlingar och vattendrag har möjlighet att breda ut sig och ta hand om dagvatten och skyfall. Exempel på naturparker är Bulltoftaparken, Ribersborgsståket eller Gyllins Naturpark.

Malmös naturparker är viktiga leverantörer av ekosystemtjänster samt erbjuder en plats i staden för människor att uppleva växt- och djurliv utan att för den skull behöva lämna Malmö tätort. Dessa områden kan förefalla robustare än finparkerna men är i gengäld känsliga ur det perspektivet att de i högre grad utgör livsmiljöer för till exempel fåglar, smådjur, insekter och groddjur. Naturparker har liksom finparkerna anvisade lekplatser och/eller lekmiljöer och är generellt sett bättre lämpade än finparkerna för samnyttjande.

1.2.3. Varken finpark eller naturpark

En hel del av Malmös parker har en blandad karaktär och passar varken in som enbart den ena eller andra typen. Här kategoriseras ytorna i stället utifrån deras storlek enligt fyra olika typer:

Gröningar

Gröningen är en liten offentlig grönyta som kan ha ett varierat innehåll och utformning och är mellan 0,2–1 hektar. *Gröningen* är viktig som grön mötesplats i stadsmiljön, men också som strukturerande element i stadsrummet. Exempel på *gröning* är boulebanan på Karlskronaplan.

Grannskapsparker

Grannskapsparken har en viktig social funktion och är mellan 1 – 5 hektar. Parken finns nära bostaden som, tillsammans med *gröningar*, kompletterar bostadens och kvartersgårdens grönytor. Exempel på *grannskapspark* är Enskifteshagen eller Rörsjöparken.

Stadsdelsparker

Stadsdelsparken är en medelstor och mångfunktionell park som fungerar som stadsdelens viktigaste gröna målpunkt och är mellan 5–10 hektar. Exempel på *stadsdelspark* är Mellanhedsparken.

Stadsparker

Stadsparken är en stor, mångfunktionell park som kan vara av intresse för hela staden, och är större än 10 hektar. Den erbjuder, utöver stadsdelsparkens utbud, ofta någon särskild attraktion och fungerar ofta som plats för kulturarrangemang och festligheter. Exempel på *stadspark* är Kungsparken.

1.3 Vad har betydelse för samnyttjande av befintliga parker?

Förskolebarn är en grupp som redan i dagsläget flitigt besöker stadens parker som ett komplement till den egna gården. Det är positivt att barnen använder parkerna och det skapar liv och rörelse under dagtid.

Om förskolor i högre grad än idag ska förlägga sin utevistelse till parker, innebär det ett mer intensivt och frekvent användande av parkerna. För att bedöma vilka parker som skulle klara detta behöver man titta på en rad förutsättningar och göra en avvägning i fall till fall. Några av parametrarna listas nedan:

1.3.1 Storlek

För att inte andra besöksgrupper ska trängas undan, behöver parken ha en viss storlek om fler förskolebarn regelbundet vistas i parken. I en park av storlek *gröning* blir slitaget för stort för ytan, och är därför mindre lämpligt att samnyttja regelbundet. Även en *grannskapspark* kan vara för liten, eftersom det kan vara svårt att förena förskolans behov av utrymme i parken med de kringboendes behov utan att konflikter uppstår.

En större *grannskapspark* kan vara lämplig för samnyttjande, men eftersom en grannskapspark kan se väldigt olika ut, behöver den bedömas från fall till fall. Parken behöver erbjuda plats för en bra, stimulerande och säker verksamhet med tillräckligt skydd för omkringliggande trafik och passerande gång- och cykelvägar och buller med mera. Ibland finns det en lekplats i parken, ofta placerad där man bedömt förhållandena så bra som möjligt utifrån barnperspektiv. Här finns också ofta sittmöjligheter, soptunnor, belysning, cykelparkering, toalett med mera – sådant som förskolan behöver för att kunna vistas mera regelbundet i parken.

Stadsdelsparker och *stadsparker* kan tack vare sin generösa storlek antas fungera allra bäst för förskolorna att samnyttja – både för sitt varierade innehåll men också avseende slitage och samverkan med övriga användargrupper.

Om framtida parker ska fungera för samnyttjande av förskolor, är det följaktligen viktigt att planlägga tillräckligt stora parker.

1.3.2 Andra användargrupper

Fastighets- och gatukontorets har i uppdrag att förvalta den allmänna platsen och tillgodose Malmöbornas behov av yta för grönska, lek, rekreation, motion, avkoppling med mera. Det ligger också i uppdragets natur att se till att den allmänt tillgängliga grönskan ses som en plats för alla Malmöbor, där det är fritt att vistas och där besökare får samsas om ytan på lika villkor.

När förskolor använder parker för sin utevistelse gör de det på samma premisser som alla andra besöksgrupper. Om det är många förskolor som använder samma park, kan det verka hindrande för andra besöksgrupper så att de undviker att vistas i parken, eller att konflikter uppstår. Om en park ska användas för utevistelse av förskolor regelbundet, är det därför klokt att göra en analys av vilka andra grupper som använder parken och på vilket sätt. Det är också viktigt att göra en uppskattning av hur många förskolebarn som kommer att använda parken, för att det inte ska uppstå trängsel och konkurrens om ytor och funktioner i parken.

Eftersom parker är allmänna ytor är det oftast inte lämpligt att sätta upp stängsel, eller på annat sätt göra permanenta avgränsningar som kan uppfattas som hindrande för andra besökare än förskolor. Parkens faciliteter i form av lekplatser och toaletter är öppna för alla parkens besökare och kan inte reserveras för förskolebarnens behov.

1.3.3 Säkerhet i parken - buller, luftkvalitet, trafik och markföroreningar

Många av Malmös parker är belägna där det bullrar från intilliggande trafik, och där luftkvaliteten inte alltid är så god. Det förekommer gång- och cykelbanor som löper genom grönområdena där cyklar, el-scootrar och mopeder ofta färdas i hög fart. I vissa parker finns anlagda dammar och vattenmagasin för dagvatten och skyfall som kan utgöra en risk för små barn. Men det är inte önskvärt att hägna in parker, gång- och cykelvägar eller vattensamlingar eftersom det är viktigt att marken uppfattas som allmän och tillgänglig.

Förskoleverksamheten är ansvarig för miljön som barnen vistas i och behöver göra en bedömning av de miljöer man planerar att vistas i. Markanvändningen förskola klassas som ”känslig markanvändning” och innebär bland annat att marken ska vara fri från farliga markföroreningar, en prövning som ofta görs i samband med att detaljplaner för förskola tas fram. Om det istället är parkerna som utgör huvudsaklig uteyta för förskolebarns utevistelse, behöver bedömningen göras på annat sätt. Många av Malmös parker består av delvis utfylld mark, och det kan finnas föroreningar som vid tillfällig vistelse inte betraktas som allvarliga men där bedömningen kan bli en annan om det är fråga om återkommande och intensiv användning. Att sanera mark i parker skulle, förutom stora kostnader, innebära kraftiga ingrepp i uppvuxna gröna miljöer.

1.3.4. Sol, skugga och klimatskydd

Barns hud är ömtålig och känslig för exponering av ultraviolett strålning. Vissa parker med stora och uppvuxna träd, till exempel Beijers park, erbjuder ett fint utbud av varierad vegetation som ger solskydd under den lövade tiden. Vegetationen i parkerna skapar också ett visst regn- och vindskydd. Andra parker, som till exempel Ribersborgsstråket, består till stor del av öppna gräsytor där barnen blir extremt exponerade för sol, väder och vind, och är därför mindre lämpade som regelbundna lek och vistelsemiljöer.

1.4 Konsekvenser för drift och underhåll

1.4.1. Befintliga parker

Stadens parker används redan idag av grundskolor och förskolor - dels tillfälligt och dels mer regelbundet genom tillstånd om upplåtelse av allmän platsmark.

Tillstånd krävs när verksamheten har önskemål om till exempel fast utrustning som ska placeras ut på allmän plats. Bladins International School och utförskolan Stock och Sten är exempel på skolor och förskolor som sökt tillstånd för att bedriva verksamhet i Stadionparken respektive Pildammsparken. I de fall skolan eller förskolan sökt tillstånd att använda allmän plats som skolgård kan fastighets- och gatukontoret ställa upp kriterier för vad som gäller avseende tillfälliga tillägg med mera.

Parkerna i Malmö är intensivt besökta och är känsliga för olika typer av slitage. Gräsytor som utsätts för stort slitage kräver ett större underhåll med till exempel bevattning. Är slitaget alltför högt går det inte att kompensera med ett ökat underhåll och ytan måste i stället avgränsas från användning – till exempel kan ett lågt staket sättas upp.

1.4.2 Planerat samnyttjande

Om fler förskolor än idag använder parker för sin dagliga utevistelse, måste detta samordnas med annan användning av parkerna – tillfälliga arrangemang och drift- och underhållsarbeten. Fler användare av parker innebär större kostnader för skötsel, vilket behöver planeras och ges utrymme i stadens budget.

Stora förskolor i närheten av en park innebär alltid ett ökat slitage i parken – och är ytorna på den egna gården relativt små innebär det att påverkan på parken blir än större. Om parken ska fungera för samnyttjande utan risk för att miljöerna slits så mycket att dess vistelse- och lekvärde försvinner efter en tid, behöver parkens storleksmässigt göras betydligt större än utan samnyttjande. Nya parker planeras och anläggs i stort sett bara i större utbyggnadsområde, vilket betyder att det är omöjligt att i efterhand anpassa parkens storlek efter nya krav och behov.

1.5 Vad har betydelse för samnyttjande i framtida parker?

1.5.1 Det behövs yta – behov av andra funktioner

När nya stadsdelar och utbyggnadsområden planeras finns förutsättningar för att åstadkomma möjligheter för samnyttjande i de kommande parkerna. Det absolut viktigaste är att avsätta tillräckligt stora ytor för parkmark. Stadens parker förväntas innehålla en omfattande mängd funktioner, mötesplatser, kvaliteter och värden. Dessa funktioner kräver rent konkret en viss mängd kvadratmeter för att få plats. Är parken inte tillräckligt stor går det inte att uppnå god kvalitet, och miljöerna kommer att slitas ner i förtid på grund av för högt besöksstryck. Nedan följer exempel på funktioner som vägs mot varandra när en ny park planeras. Vissa av nedanstående inslag kan dessutom vara olämpliga att kombinera med ett samnyttjande för förskola, till exempel vattendammar.

- Rekreationsytor
- Plantering
- Lugn och ro/kontemplation
- Lekplats

- Hundrastgård
- Djurlivet och växtliv i sig självt (spridningskorridorer)
- Utegym och idrott
- Grillplats
- Arrangemang/scener
- Konst
- Funktioner som hör till park (bänkar, gångar, utrustning)
- Nätstationer
- Cykelparkering
- Toaletter
- Odlingsytor
- Samnyttjande förskolor
- Uteklassrum/idrottsytor skolor
- Skyfall och dagvattenytor

Det är viktigt att i ett tidigt skede i planprocessen anges vilka funktioner som måste in i just denna park och på så vis bedöma om parken kommer att fungera även för ett samnyttjande.